

**ОГРАНИЧАВАНЕТО НА ЛИЧНАТА СВОБОДА НА ЖЕРТВАТА НА
ДОМАШНО НАСИЛИЕ СЛЕД НАПУСКАНЕТО НА НАСИЛНИКА**

СИБИЛА ИГНАТОВА

Софийската адвокатска колегия

sibila.ignatova@gmail.com

**RESTRICTION OF THE PERSONAL FREEDOM OF THE VICTIM OF DOMESTIC
VIOLENCE AFTER LEAVING THE PERPETRATOR**

SIBILA IGNATOVA

Sofia Bar Association

Abstract

The article presents the restriction of the personal freedom of the victim of domestic violence after leaving the perpetrator. The Bulgarian constitutional framework of the fundamental rights related to the protection of victims of domestic violence is briefly examined. The focus is on abuses by the perpetrator of domestic violence after the victim has left him, when he uses the police, providing false information to find out her whereabouts, to continue to pressure and harass her. Some of the reasons when the state authorities, instead of providing the necessary protection, become an instrument in the hands of the perpetrator to restrict the victim's personal freedom are summarized.

Keywords: domestic violence, restriction of personal freedom, persecution, abuse.

Въведение

Домашното насилие оказва неблагоприятни последици върху личността на жертвата, като могат да бъдат засегнати различни нейни блага – животът, здравето, **личната свобода**, неприкосновеността, доброто име в обществеността и др. Според чл. 2, ал. 1 от Закона за защита от домашното насилие /ЗЗДН/ „Домашно насилие е всеки акт на физическо, сексуално, психическо, емоционално или икономическо насилие, както и опитът за такова насилие, **принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права**, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпружеско съжителство“. В България предимно се обръща внимание и се представят данни за упражняването на

физическо и психическо насилие спрямо жертвата, докато тя все още е в дома си [1]. Практиката обаче показва, че **ограничаването на личната свободата може да бъде извършено дори и след като жертвата на домашно насилие напусне извършителя**. В такива случаи държавните органи в България могат да бъдат използвани от насилника за продължаване на домашно насилие и преследване на жертвата. Затова настоящата статия представя упражняването на домашно насилие като пречка пред личната свобода на индивида, като е обърнато основно внимание на ограничаването на личната свобода на жертвата **след напускането на насилника**. Публикацията се спира накратко на конституционната уредба на основните права, които са относими към защитата на жертвите на домашно насилие. Разгледани са конкретни примери от практиката за злоупотреби от извършителя на домашно насилие след като жертвата го е напуснала, когато той използва органите на полицията, представяйки неверни данни, за да узнае местонахождението ѝ, да продължи да ѝ оказва натиск и да я преследва. Накрая, накратко са обобщени някои от основните причините, когато държавните органи вместо да предоставят необходимата защита стават **инструмент в ръцете на насилника за ограничаване на личната свобода на жертвата**.

1. Конституционна уредба на правата на жертвата на домашното насилие

Приетата през 1991 г. българска Конституция съдържа няколко текста, които следва пряко да бъдат приложени в случаите на ограничаване на личната свобода на жертвата на домашно насилие след напускането на насилника. Чрез тези конституционни разпоредби се поставят границите, които трябва да бъдат съблюдавани от държавните органи и гражданите в Република България.

На първо място, следва да се обърне внимание, че още в преамбюла [2] на Основния ни закон от 1991 г. конституционният законодател обявява верността си към общочовешките ценности, като **свобода** е една от тях. В преамбюла на Конституцията ни **правата на личността, нейното достойнство и сигурност** са издигнати като **върховен конституционен принцип**. Издигането на правата на личността във върховен принцип означава, че на този принцип се подчинява цялата конституционна уредба, а след това и цялата правна система [3]. На този върховен принцип е призната „особена конституционна стойност и като върховен той следва да пронизва цялото

съдържание на Конституцията, както и да внесе вътрешна хармония и съгласуваност на нейните разпоредби”[4]. В съвременния конституционализъм ясно е залегнала идеята, че **цялата власт в държавата трябва да се подчинява на основните права като едно „преддържавно” и „надпозитивно” задължение** [5].

На следващо място, в глава втора на българската Конституция е подробната уредба на основните права на гражданите, като по отношение на ограничаването на личната свобода на жертвите на домашно насилие след напускането на извършителя приложение могат да намерят няколко конституционни текста.

Според **чл. 30, ал. 1** от Основния ни закон „Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност“. В текста на **ал. 2 на чл. 30** от Конституцията е прието, че *„Никой не може да бъде задържан, подлаган на оглед, обиск или на друго посегателство върху личната му неприкосновеност освен при условията и по реда, определени със закон“*. Съгласно **чл. 30, ал. 3** от Конституцията *„В изрично посочените от закона неотложни случаи компетентните държавни органи могат да задържат гражданин, за което незабавно уведомяват органите на съдебната власт. В срок от 24 часа от задържането органът на съдебната власт се произнася по неговата законосъобразност“*.

Текстът на **32, ал. 1** от Конституцията също така е относим към защитата на ограничаването на личната свобода на жертвите на домашно насилие: *„Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име“*.

По отношение на ограничаването на личната свобода на жертвите на домашно насилие след напускането на насилника следва да се обърне внимание, че текстът на **чл. 35, ал. 1** от Конституцията предвижда, че *„Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели. Това право може да се ограничава само със закон, за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани“*.

Споменатите конституционни текстове трябва да намират **директно приложение** при защитата на жертвите на домашно насилие, т.к. съгласно чл. 5, ал. 2 от Основния ни

закон конституционните разпоредби имат **непосредствено действие**. Директното приложение е записано като принцип в основните начала на Конституцията, а това означава че **не са необходими каквито и да е други актове и действия** при упражняването на основните права на гражданите.

Накрая, трябва да се отбележи, че в своята практика българският Конституционен съд [6] също обръща внимание на правото на **лична свобода и неприкосновеност** и границите на ограничаването му от държавните органи. Конституционната ни юрисдикция приема, че ограничаването на основните права задължително следва да е съобразно принципа на пропорционалност, като **ограничението следва да е съразмерно на преследваната цел, а не да надхвърля необходимото за нейното постигане** [7].

2. Ограничаване на личната свободата на жертвата след напускане на извършителя на домашно насилие

Домашното насилие има негативни последици върху психиката и емоциите на жертвата, която в продължение на месеци живее в страх за живота и здравето си. Обикновено домашното насилие остава скрито за външния свят, т.к. жертвата се страхува да подаде сигнали до органите на МВР и/или прокуратурата, опасявайки се, че насилието може да ескалира. Понякога жертвата е заплашвана от насилника, че дори и да сезира полицията и/или прокуратурата – никой няма да ѝ обърне внимание. Често подобни заплахи се отправят от насилници, които разполагат с възможности да оказват въздействие върху органите на полицията и/или прокуратурата. Именно в такива случаи жертвата напуска насилника, **без да го уведоми за местонахождението си**, страхувайки се заплахите му. Затова и молбата за защита до съда по реда на ЗЗДН обикновено се подава след като жертвата е далеч от насилника. **С цел да бъде осигурена защита на жертвата на насилие** в текста на чл. 9, ал. 1, т. 1 от ЗЗДН, който е за съдържанието на молбата за защита, законодателят е предвидил, че *„в случай че пострадалото лице не може или не желае да разкрие постоянния или настоящия си адрес, то може да посочи друг адрес“*. Чрез тази разпоредба законодателят е гарантирал възможност на жертвата да не предоставя информация за местонахождението си, т.к. има вероятност да последват нови актове на насилие.

След напускането на дома от пострадалото лице обикновено насилникът се опитва да осъществи контакт с него. Често поради страх от насилника жертвата отказва всякакъв контакт. Затова насилникът прави опит да се свърже с близки и/или роднини на жертвата, които вероятно знаят местонахождението ѝ, но обикновено не желаят да предоставят информация. Типична реакция на извършителя на домашно насилие след неуспешните опити за контакт с жертвата и/или нейни близки – с цел да прикрие извършването от него домашно насилие е да се обърне към органите на МВР и да обяви, че пострадалото лице е в неизвестност, представяйки се за загрижен за живота и здравето му. Именно в такива случаи настъпват най-често **злоупотребите с правото на лична свобода на жертвата**, т.к. извършителят на насилие използва органите на МВР за продължаване на домашното насилие чрез преследване на жертвата, като акт на отмъщение. Във връзка с това може да бъде представен следният пример от практиката: след като пострадало лице е напуснало дома си, без да уведоми насилника, той от своя страна подава сигнал до органите на МВР, че семейният му партньор е в неизвестност. Полицейски служители се свързват с роднини на лицето, за което се твърди, че в неизвестност, които обаче не желаят да споделят местонахождението му, защото се страхуват за живота и здравето му. Следва да се обърне внимание на това, че в присъствие на полицейски служители извършителят на домашно насилие е уведомен, че пострадалото лице е добре и го е напуснало. Въпреки това извършителят подава заявление до органите на МВР, в което твърди, че пострадалото лице е **в неизвестност** и иска да бъде обявено за общодържавно издирване с мярка задържане. Впечатление прави, че в докладната записка на органите на МВР е посочено, че полицейските служители са уведомени, че пострадалото лице е **напуснало дома си по собствено желание и не е в неизвестност**. Въпреки това органите на МВР предприемат оперативно издирвателни мероприятия, чрез въвеждане на данните на пострадалото лице в регистрите на МВР за общодържавно издирване с мярка задържане, т.е. **извършва се незаконно ограничаване на личната свобода на жертвата на домашно насилие**. В същото време се оказва и натиск върху близки и роднини на жертвата, като от тях се иска да посочат местонахождението ѝ. Едва след като пострадалото лице се яви в съответното районно управление на МВР или бъде принудително задържано се преустановява общодържавното издирване. Във връзка с това следва да се отбележи, че липсват

гаранции за това, дали органите на МВР не са уведомили вече насилника за местонахождението на жертвата. Това поставя въпроса, какво е било изобщо правното основание за обявяване за общодържавно издирване с мярка задържане на пострадалото лице при положение, че служителите на МВР са били уведомени, че то не е в неизвестност от негови роднини. Не са ли били предприети незаконосъобразни действия от органите на МВР за ограничаване на личната свобода на пострадалото лице?! Възниква и въпросът, дали не са нарушени прогласените в Конституцията ни основни права на пострадалото лице, като например текстът на **чл. 30, ал. 2** от Конституцията, според който *„Никой не може да бъде задържан, подлаган на оглед, обиск или на друго посегателство върху личната му неприкосновеност освен при условията и по реда, определени със закон“*. Наред с това може да се приеме, че с **въвеждането на данните и предприемането на действия по общодържавно издирване с мярка задържане** се извършва и *незаконна намеса в личния и живот и посегателство върху чест, достойнство и добро име* на пострадалото лице (чл. 32, ал. 1, изр. 2 от Конституцията).

Представеният случай по обявяване за общодържавно издирване с мярка задържане на пострадало от домашно насилие лице показва, че насилникът използва органите на МВР за ограничаване на личната свобода на жертвата, за да продължи да я контролира, да налага собствената си позиции и да я унижава. С основание може да се приеме, че в подобни случаи извършителят на домашно насилие използва органите на МВР като инструмент за продължаване на упражняване на домашното насилие, предоставяйки неверни данни, че жертвата е в неизвестност, за да узнае местонахождението и да ограничи личната ѝ свобода. Несъмнено описаният пример надхвърля границите на нормалното житейско поведение и реакция на лице, което се представя за загрижено пред органите на МВР. Всичко това се осъществява от насилника против волята и желанията на жертвата и затова **противоречи на добрите нрави**.

3. Ограничаване на личната свобода на жертвата след издаване на акт за защита от съда по реда на ЗЗДН

Домашното насилие може да продължи да бъде извършвано и да бъде ограничена личната свобода на жертвата от насилника, **дори и след издаването на акт за защита [8] от съда по реда на ЗЗДН**. Практиката показва, че извършителят на домашно насилие

въпреки знанието си, че спрямо него е наложена мярка по реда на ЗЗДН продължава да преследва жертвата, като за това използва органите на МВР. Например с цел да узнае местонахождението и/или да ограничи свободата на придвижване на жертвата извън територията на Република България насилникът подава сигнал до органите на МВР, че лицето е в неизвестност с цел данните му да бъдат въведени в Националната шенгенска информационна система, в която се въвеждат лица в неизвестност. В подобни случаи често полицейските служители не извършват проверка, че спрямо лицето, което подава сигнал до тях е **налице издаден акт за защита по ЗЗДН с наложени мерки** и става дума за злоупотреба чрез подаване на неверни данни от него. Следва да се отбележи, че съгласно чл. 16, ал. 1 от ЗЗДН със заповедта за защита съдът налага една или повече мерки за защита, а в ал. 3 на чл. 16 от ЗЗДН е посочено, че „Решението и заповедта се връчват на страните, а когато е наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 1, 2 и 3 – **и на районното управление на МВР по настоящия адрес на извършителя и на пострадалото лице**“. Неясно поради какви причини полицейските служители **не извършват** проверка в районното управление на МВР по настоящия адрес на извършителя и на пострадалото лице, че е налице издаден акт за защита по ЗЗДН, а предприемат действия по ограничаване на личната свобода на пострадалото лице.

Наред с това органите на МВР не вземат предвид при обявяването на определено лице за безследно изчезнало, че текстът на чл. 2, ал. 1, т. 1 от ЗЗДН предвижда, че пострадалото лице при подаването на молба за защита до съда **не е длъжно да посочва своя постоянен и настоящ адрес**, а може да посочи друг адрес (например на своя процесуален представител), именно с цел да не бъде притеснявано от извършителя на насилие.

Представеният пример за злоупотреба от страна на насилника чрез органите на МВР по ограничаването на личната свобода на жертвата на домашно насилие след напускането на дома чрез въвеждането на данните ѝ в Националната шенгенска информационна система **представлява нарушаване на чл. 35, ал. 1 от Конституцията** („Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели. Това право може да се ограничава само със закон, за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани“). Това не отговаря на конституционната повеля

да бъдат гарантирани конституционно прогласените основни права на гражданите и е налице нарушение на принципа на пропорционалност, т.к. ограничаването на личната свобода на жертвата е несъразмерно.

С основание може да се приеме, че ограничаването на личната свобода на жертвата на домашно насилие след напускането на дома и издаването на акт за защита от съда по реда на ЗЗДН чрез използването на органите на МВР е **акт на отмъщение от страна на насилника**. Чрез тези свои действия той цели да продължи да оказва натиск върху жертвата чрез нанасяне на вреда. Това е последваща проява на агресия от извършителя на насилие като средство за налагане на неговите правила чрез неутрализиране, нараняване и унизяване на жертвата. Чрез тези свои действия по ограничаване на личната свобода на жертвата насилникът продължава да демонстрира превъзходството си над нея, желанието си да я постави в подчинено положение и в зависимост.

4. Причини за ограничаването на личната свобода на жертвата на домашно насилие след напускането на насилника

Накратко могат да бъдат представени някои от основните причините, поради които се стига до ограничаване на личната свобода на пострадалото от домашно насилие лице след напускането на насилника чрез органите на МВР.

На първо място, служителите на МВР **не са добре обучени** [9] да разпознават типичните ситуации на домашно насилие. Например, че насилникът умишлено представя неверни данни, с цел да се прикрие извършването от него, като се представя за загрижен и обезпокоен. Полицейските служители също така не извършват подробно разследване по случая, чрез събирането на допълнителни данни, че става дума за продължаване на упражняването на домашно насилие с цел ограничаване на личната свобода на жертвата и преследването ѝ.

На второ място, полицейските служители не са добре запознати с уредба на основните права и **границите**, които поставя Конституцията при ограничаването им. Служителите на МВР **не са добре запознати също така с уредбата в ЗЗДН**. Например, че съгласно чл. 9, ал. 1, т. 1 от ЗЗДН в молбата си до съда пострадалото от домашно насилие лице може да не разкрива постоянния или настоящия си адрес, а може да посочи

друг адрес (например на своя процесуален представител). До злоупотреби с ограничаването на личната свобода на жертвата на домашно насилие се стига и поради това, че полицейските служители **не извършват проверка**, че за подаващия сигнала до тях, че определено лице е в неизвестност **е налице издаден акт за защита по реда на ЗЗДН**. В подобни случаи полицейските служители задължително трябва да извършат проверка в районното управление на МВР по настоящия адрес на подаващия сигнал до тях, че е налице издаден акт за защита по ЗЗДН. Наред с това в **България все още не е създадена автоматизирана информационна система за противодействие и превенция на престъпления, основани на полов признак и домашно насилие**. Във връзка с това следва да се отбележи, че в отговор на въпрос от народен представител от 06.04.2020 г. министърът на вътрешните работи Младен Маринов [10] посочва, че „Домашното насилие не представлява престъпление по смисъла на Наказателния кодекс и в автоматизираните фондове на МВР не се събира статистическа информация за случаи на домашно насилие“. Министърът споменава, че през ноември 2019 г. Главна дирекция „Национална полиция“ е подписала договор за изпълнение на проект „Подобряване ефикасността на полицейската дейност в областта на домашното насилие и насилие, основано на полов признак“ по Норвежкия финансов механизъм 2019-2021 г. на стойност 620 000 евро. Една от основните дейности по проекта е създаване на автоматизирана информационна система за противодействие и превенция на престъпления, основани на полов признак и домашно насилие. Министърът обаче не посочва от кога ще започне да работи тази информационна система и какъв е напредъкът по проекта. В настоящия момент в интернет сайта на МВР е публикувана презентация на този проекта [11], но липсват данни за изпълнението му.

На трето място, ограничаването на личната свобода на жертвата на домашно насилие след напускането на насилника чрез органите на МВР може да настъпи **вследствие на злоупотреба или корупция**. Често насилници с финансови възможности, бивши или настоящи служители на различни държавни структури оказват натиск върху полицейски служители. По повод на това трябва да се спомене, че в България предимно се отразяват данни за лица, извършители на домашно насилие от средната социална класа или от ромското население[12]. Липсват обаче данни за лица от по-високата социална класа, като например лица, заемащи определени обществени длъжности и/или с

финансови възможности, които също често са извършители на домашно насилие. Вече беше представен пример, че въпреки събрани данни от близки на напуснало дома си лице, че не е в неизвестност, то е обявено за общодържавно издирване с мярка задържане само въз основа на подаден сигнал. Следва да се отбележи, че служители на МВР, пожелали анонимност, споделят, че подалият сигнала е бил изключително агресивен, като е сменял твърденията си- първоначално, че лицето е избягало, след това, че то е отвлечено. Вероятно в този случай става дума за оказване на натиск върху полицейските служители за незаконосъобразно обявяване за общодържавно издирване с мярка задържане на пострадалото лице, т.к. подалият сигнала е роднина на лице- бивш служител на държавна разузнавателна структура.

Заклучение

Представените примери за ограничаване на личната свобода на жертвата на домашно насилие след напускането на извършителя представляват **нарушаване на основни конституционни права на пострадалото лице** (например чл. 30, ал. 1 и ал. 2, както и чл. 35, ал. 1 от Конституцията). В едно от последните си решения от 2021 г. българският Конституционен съд [13] приема, че „Създателите на Конституцията от 1991 г. още в нейния преамбюл, обявявайки верността си към общочовешките ценности, на първо място сред тях са **посочили свободата**. Най-съществените гаранции за индивидуалната свобода като конституционна ценност се съдържат в уредбата на основните права на гражданите в Глава втора от Основния закон. В чл. 30 от Конституцията **не само е признато правото на лична свобода и неприкосновеност, но са установени и условията за неговото ограничаване, както и необходимите мерки за защита на засегнатите лица срещу евентуален произвол**. Правото на свобода не е абсолютно, съществуват основателни причини, поради които е оправдано от гледна точка на обществения интерес да се ограничи свободата на когото и да е, особено когато действията му представляват опасност за самия него или за другите. Властите, които прилагат закона, и по-специално **тези с правомощия да арестуват и да лишават от свобода, имат задължения да съблюдают стриктно границите, определени с тези изключения...**”.

Накрая, следва да се отбележи, че жертвите на домашно насилие в България, спрямо които се извършва злоупотреба с ограничаване на личната им свобода след напускането на дома от органите на МВР на територията на страната и извън нея **не получават адекватна реакция от органите, които са длъжни да следят за спазването на законността.** Това дава основание да се приеме, че е налице **вторична виктимизация** [14], когато жертвата на домашно насилие претърпява допълнителни вреди, които не са пряк резултат от извършваното преди това домашно насилие, а **поради начина, по който държавните органи се отнасят към нея.**

БЕЛЕЖКИ

[1] В публикувана информация в сайта на Софийска районна прокуратура от 14.09.2021 г. предимно са отразени данни за отправянето на закани за убийство, упражняването на физическо и психическо насилие: <https://prb.bg/srp/bg/news/aktualno/53277-tri-pati-roveche-dosadebni-proizvodstva-za-domashno-nasilie-sa-obrazuvani-i-resh> (последен достъп 1.11.2021 г.)

[2] Виж част от текста на преамбюла на българката Конституция от 1991 г.: „Ние, народните представители от Седмото Велико Народно събрание, в стремежа си да изразим волята на българския народ, като обявяваме верността си към общочовешките ценности: **свобода**, мир, хуманизъм, равенство, справедливост и търпимост; като издигаме във **върховен принцип правата на личността**, нейното достойнство и сигурност “

[3] **Неновски, Н.** Правата на личността в Конституцията на Република България от 1991 г., сп. Правна мисъл, 1995, № 1, с. 6.

[4] Вж. по-подробно **Начева, Сн.** (1999). За конституционната защитеност и конституционната защитимост на правото на защита. – В: *Съвременно право*, № 4, 21.

[5] **Друмева, Е.** (2008). *Конституционно право*. С., 763.

[6] Виж текста на Решение № 13 от 5.10.2021 г. по к. д. 12 от 2021 г. на Конституционния съд на Република България: <http://www.constcourt.bg/bg/Acts/GetHtmlContent/2a71c6c2-199e-4def-93b3-c9e95bbc921d>

[7] В Решение № 3 от 2019 г. по к.д. 16/2018 г. Конституционният съд на Република България също така приема, че той последователен в практиката си, че ограничаването на основните права е допустимо и възможно само в случай, когато това се налага, за да бъдат **съхранени висши конституционни ценности**, т.е. опазване основите на конституционния ред, включващи държавния суверенитет, разделението на властите,

формата на държавно устройство и държавно управление и др., както и при необходимост да се предотврати засягането на други обществено значими интереси като отбраната и сигурността на страната и осъществяването на принципите и целите на нейната външна политика. Задължително е обаче, съобразно **принципа на пропорционалност, това ограничение да е съразмерно на преследваната цел, а не да надхвърля необходимото за нейното постигане** (Решение № 12 от 1997 г., Решение № 14 от 2014 г. на Конституционния съд).

[8] Съдебните актове за защита могат да бъдат **Заповед за защита по чл. 15 от ЗЗДН** или **Заповед за незабавна защита по чл. 18 от ЗЗДН**, която се издава от районния съд, когато молбата съдържа данни за пряка, непосредствена или последваща опасност за живота или здравето на пострадалото лице.

[9] В някои държави като Германия в полицейските участъци работят специално обучени полицейски служители, които могат да разпознат случаите на домашно насилие и да предприемат адекватни мерки за защита на жертвите на насилие.

[10] Виж отговора на министъра на вътрешните работи Младен Маринов в електронен вариант: <https://www.parliament.bg/pub/PK/382086054-06-339.pdf> (последен достъп 01.11.2021).

[11] Виж презентация на проекта „Подобряване ефективността на полицейската дейност в областта на домашното насилие и насилието, основано на пола“: https://www.mvr.bg/docs/librariesprovider46/default-document-library/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82-%D0%B4%D0%BE%D0%BC-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B5.docx?sfvrsn=88a3b2f0_0 (последен достъп 01.11.2021 г.).

[12] Прави впечатление, че в публикуваната в сайта на МВР презентация за проекта „Подобряване ефективността на полицейската дейност в областта на домашното насилие и насилието, основано на пола“ е посочено, че дейностите в проекта са насочени и към подобряване положението на ромското население.

[13] Виж текста на Решение № 13 от 5.10.2021 г. по к. д. 12 от 2021 г. на Конституционния съд на Република България: <http://www.constcourt.bg/bg/Acts/GetHtmlContent/2a71c6c2-199e-4def-93b3-c9e95bbc921d>

[14] Виж по-подробно за „повторна виктимизация“ и „вторична виктимизация“ в Препоръка Rec (2006) 8 на Комитета на министрите на държавите членки към Съвета на Европа относно помощта, оказвана на жертви на престъпления, на български език: <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/12530>